

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

ГАЙД ЗІ СТАДІ-ВІЗИТІВ В ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУК ПРО ЖИТТЯ В ПРАЗІ ТА УНІВЕРСИТЕТ ГЕНУЇ

GUIDE ON STUDY VISITS TO UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES PRA- GUE AND UNIVERSITY OF GENOA

The above publication prepared in the frame of implementation Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE - 101085552 - ERASMUS-JMO-2022-COE. Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the EACEA. Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

*Розробник гайду - М. Нестерова, професор, д. філос. н.,
керівник Центру Європейських Студій соціальних інновацій в освіті*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. СТАДІ-ВІЗИТ ДО ЧЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРИРОДНИЧИХ НАУК У ПРАЗІ	7
1.1. Загальний контекст	
1.2. Цілі та завдання стаді-візиту	
1.3. Програма та навчальні матеріали	
1.4. Основні результати та висновки навчального візиту	
2. СТАДІ-ВІЗИТ ДО УНІВЕРСИТЕТУ ГЕНУЇ, офлайн.....	14
2.1. Загальний контекст	
2.2. Цілі та завдання стаді-візиту	
2.3. Програма та навчальні матеріали	
2.4. Основні результати та висновки навчального візиту	
3. СТАДІ-ВІЗИТ ДО УНІВЕРСИТЕТУ ГЕНУЇ, онлайн	20
3.1. Загальний контекст	
3.2. Цілі та завдання стаді-візиту	
3.3. Програма та навчальні матеріали	
3.4. Основні результати та висновки навчального візиту	
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	25
ДОДАТКИ	29

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

ВСТУП

Цей гайд, що створено як керівництво та поширення досвіду, отриманого в ході навчальних візитів до європейських університетів, є одним із важливих доробків проєкту Центр Досконалості Жана Монне «Європейські Студії соціальних інновацій в освіті», що впроваджується в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова в 2022 – 2025 рр.

Jean Monnet Centre of Excellence “European Studies of Social Innovation in Education” (ESSIE) було засновано у 2022 році за підтримки програми Erasmus+ Європейського Союзу (проєкт №101085552, ERASMUS-JMO-2022-COE). Центр є одним із ключових українських майданчиків європейських студій у сфері соціальних інновацій в освіті. Його головна місія — пошук і адаптація кращих європейських практик інклюзії, соціальної згуртованості, екологічної та цифрової трансформації, а також розвиток нового покоління освітніх лідерів для України та Європи.

Центр досконалості Жана Монне «Європейські Студії соціальних інновацій в освіті» (ESSIE) працює в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова як дослідницько-освітній хаб і аналітичний центр, що поєднує академічні дослідження, практичні тренінги й роботу з громадами. Особлива увага приділяється механізму реалізації соціальних інновацій в освіті - її можна визначити як третя місія університетів. Третя місія університетів – це те, як університети вирішують соціально значущі проблеми суспільства, їхня здатність виходити за межі навчання і науки, взаємодіяти з суспільством, підтримувати громади, розвивати соціальне підприємництво, формувати резилієнтність і соціальну згуртованість.

В фокусі дослідження соціальних інновацій можна зазначити, що Центр досконалості Жана Монне «Європейські Студії соціальних інновацій в освіті» - Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE (European Studies of Social Innovation in

Education) виступає як міжнародна освітньо-наукова ініціатива, створена для пошуку нових моделей соціальних інновацій у сфері освіти та їхнього впровадження в Україні й країнах Європейського Союзу. Центр працює як «think tank», який поєднує аналітику, дослідження, навчальні програми та практичні пілоти. Основна мета ESSIE — посилення здатності університетів відповідати на виклики сучасності: від міграційних криз і соціальної нерівності до екологічної трансформації та розвитку громадянського суспільства.

Одним із ключових інструментів ESSIE є **стаді-візити** (навчальні візити), що є характерними для проєктів програми Еразмус+, яка має на меті поширення кращих європейських освітніх практик. Отже, стаді візити - це короткострокові інтенсивні поїздки (офлайн або онлайн), під час яких учасники знайомляться з найкращими європейськими практиками, занурюються у роботу університетів і громад, проходять тренінги та обмінюються досвідом. Ці візити виконують одразу кілька завдань:

- забезпечують **передачу знань** з ЄС до України у сферах інклюзії, лідерства, екологічної політики;
- формують не тільки теоретичні, а й **практичні компетентності** (hard і soft skills), необхідні для викладачів, дослідників та управлінців;
- посилюють **європейську інтеграцію українських університетів**, даючи змогу включатися у спільні мережі, зокрема в спільний європейський простір вищої освіти - ENEA;
- демонструють, як університети реалізують соціальні інновації через свою **третю місію** зв'язку із суспільством, тобто через взаємодію з громадами, бізнесом та державними інституціями;
- створюють підґрунтя для **післявоєнного відновлення України** через трансфер інклюзивних, екологічних та соціальних інновацій.

У 2023 році в рамках впровадження проєкту Центр досконалості Жана Моне ESSIE команда проєкту під керівництвом професора М.Нестерової, керівника

Центру досконалості Жана Монне, було здійснено три стаді-візити, кожен з яких мав власний тематичний фокус:

- **Прага (8–12 травня 2023, Faculty of Tropical AgriSciences, CZU):** соціальні інновації у сфері екології, біоекономіки та «зелених» технологій, розвиток hard і soft green skills.
- **Генуя (офлайн) (31 липня – 4 серпня 2023, DISFOR, UniGe):** широка інклюзія, освіта біженців (зокрема, українських дітей в середніх школах Італії), активне старіння й інтеркультурні компетентності.
- **Генуя онлайн (30 жовтня – 3 листопада 2023, в рамках заходу «Міжнародна осіння школа»):** глобальні компетентності лідерства, третя місія університетів, соціальна відповідальність та цифрова взаємодія з громадами.

Таким чином, три візити утворили послідовну траєкторію: від екологічних і технологічних інновацій — до соціальної інклюзії та глобального лідерства. Вони стали не лише навчальними подіями, а й платформами для побудови нових партнерств, апробації освітніх і дослідницьких методик, обміну досвідом між Україною, Італією, Чехією та Німеччиною.

1. СТАДІ-ВІЗИТ ДО ЧЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРИРОДНИЧИХ НАУК У ПРАЗІ (8–12 травня 2023)

1.1. Загальний контекст

Празький стаді-візит став першим у серії міжнародних заходів, організованих в рамках проєкту Жана Моне Центру досконалості «Європейські Студії соціальних інновацій в освіті» ESSIE у 2023 році, та заклав основу для подальшого дослідження та розгортання тематики соціальних інновацій в освіті. Його приймаючою стороною був Чеський університет природничих наук у Празі (Czech University of Life Sciences Prague, CZU), один із провідних вищих навчальних закладів Центральної Європи у сфері аграрних і природничих наук. Заснований ще у 1906 році, як частина Чеського технічного університету, а від 1952 року як самостійний заклад. Сьогодні університет має понад 20 тисяч студентів, близько десяти відсотків яких становлять іноземці, та активно інтегрований у міжнародні академічні мережі, включаючи Euroleague for Life Sciences. Отже, **Czech University of Life Sciences Prague (CZU)** був обраним для навчального візиту по проєкту, бо він є одним із провідних аграрних і природничих університетів Центральної Європи. Кампус у районі Прага-Сухдол вважається одним із найбільш сучасних в Чехії. Університет складається з 6 факультетів.

Факультети Чеського університету природничих наук у Празі (CZU):

Факультет тропічного сільського господарства (Faculty of Tropical AgriSciences, FTZ). Спеціалізується на дослідженнях і навчанні у сфері тропічного та субтропічного сільського господарства, біоекономіки, управління природними та енергетичними ресурсами. Факультет реалізує численні міжнародні проєкти у країнах Африки, Азії та Латинської Америки. Відомий своєю міждисциплінарністю й орієнтацією на глобальні виклики сталого розвитку.

Факультет наук про довкілля (Faculty of Environmental Sciences). Фокус цього факультету на екології, охороні навколишнього середовища, кліматичних

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

дослідженнях та управлінні природними ресурсами. Тут працюють над моделюванням кліматичних змін, адаптацією сільського господарства до нових умов та збереженням біорізноманіття.

Факультет лісового та деревинознавства (Faculty of Forestry and Wood Sciences). Це найбільший факультет у Чехії, присвячений лісовому господарству, сталому використанню лісових ресурсів і технологіям деревообробки. Включає дослідні ліси, лабораторії деревини та біоенергетики, а також програми сталого управління лісами.

Факультет агробіології, харчових та природних ресурсів (Faculty of Agrobiology, Food and Natural Resources). Цей факультет університету займається агробіологією, продовольчими технологіями, тваринництвом та збереженням природних ресурсів. Має потужні лабораторії харчової безпеки, генетики рослин і ґрунтознавства.

Факультет економіки та менеджменту (Faculty of Economics and Management). Цей факультет готує фахівців у сферах аграрної економіки, управління ресурсами, міжнародної торгівлі та розвитку сільських територій. Факультет активно співпрацює з ЄС у дослідженнях соціально-економічних аспектів аграрного сектору.

Факультет інженерії (Faculty of Engineering). Фокус цього факультету на технічних інноваціях: машинобудування, механізація сільського господарства, автоматизація, відновлювальні джерела енергії. Має сучасні лабораторії робототехніки та відновлюваної енергетики.

Отже, університет складається з шести факультетів , а також Інституту освіти та Інституту тропічної медицини. Сам університет, CZU, є членом Європейської Ліги наук про життя, **Euroleague for Life Sciences**, та бере участь у численних програмах Erasmus+, Horizon Europe та інших європейських проєктах.

Головною адміністративною структурою приймаючого університету в ході організації навчального візиту для українських освітян-науковців став Факультет тропічного сільського господарства - **Faculty of Tropical AgriSciences (FTZ)**.

І не випадково приймаючою стороною навчального візиту по проєкту з впровадження європейських практик соціальної інновацій в освіті виступив Факультет тропічного сільського господарства, адже він є лідером в реалізації соціально значущих, інноваційних програм. Цей факультет, Факультет тропічного сільського господарства, **Faculty of Tropical AgriSciences (FTZ)**, було створено у 2013 році на основі Інституту тропіків і субтропіків. Його діяльність виходить далеко за межі Чехії, охоплюючи партнерські проєкти в Африці, Азії та Латинській Америці.

Місія факультету — дослідження та освіта у сфері сталого розвитку тропічного й субтропічного сільського господарства, біоекономіки, управління природними й енергетичними ресурсами. Стаді-візит був зорієнтований на передачу європейських практик зелених технологій і біоекономіки, розвиток як «твердих» (hard green skills), так і «м'яких» (soft green skills) компетентностей, а також пошук нових інструментів співпраці між університетами та громадами. Українські учасники отримали можливість зануритися у міждисциплінарне середовище та на практиці ознайомитися з методологіями, які поєднують науку, освіту та соціальні інновації.

FTZ має чотири кафедри:

- Crop Sciences and Agroforestry,
- Сталих технологій - Sustainable Technologies,
- Animal Science and Food Processing,
- Економіки та розвитку - Economics and Development.

Крім того, тут функціонує **ботанічний сад**, дослідницька ферма, зоопарк для експериментів із тваринами (наприклад, еленди та гуанако), і що особливо важливо для дослідження впровадження соціальних інновацій для вирішення

складних суспільно значущих проблем - **Biogas Research Team** на чолі з доц. **Хинеком Рубіком**, який був основним координатором, організатором навчального візиту.

Biogas Research Team (BRT) - це провідний дослідницький осередок CZU, який працює над біогазовими технологіями, управлінням відходами, циркулярною біоекономікою та політиками сталого розвитку. Під керівництвом Хинека Рубіка команда бере участь у проєктах у Чехії, В'єтнамі, Камбоджі, Індонезії, Узбекистані, Україні, Грузії, Шрі-Ланці та інших країнах.

1.2. Цілі та завдання стаді-візиту

Відповідно до проєктної заявки Центру досконалості Жана Моне ESSIE, основними завданнями пражського візиту були:

- отримання кращих європейських практик соціальних інновацій у сфері екології та біотехнологій;
- розвиток «зелених» компетентностей (hard & soft green skills): сталий розвиток, екологічний аудит, менеджмент, комунікація, планування;
- освоєння форматів «living labs» як інструменту співпраці університетів і громад;
- адаптація досвіду CZU до українського контексту (з урахуванням післявоєнних викликів);
- інтеграція українських університетів у європейські освітні та дослідницькі мережі.

1.3. Програма та навчальні матеріали

День 1. Ознайомча екскурсія кампусом, знайомство з лабораторіями та інфраструктурою. Планування подальших заходів.

День 2–3. Участь у **Multidisciplinary Conference for Young Researchers**

(MCYR). Серія воркшопів і тренінгів, що поєднували розвиток наукових і комунікативних навичок.

День 4. Участь у конференції **Agrinova**: воркшопи, міні-аудит, оцінка проектних презентацій експертами. Цей день був присвячений науковому нетворкінгу, обміну досвідом та створенню нових партнерств.

День 5. Підсумкова сесія та планування майбутніх заходів (вебінари, круглі столи).

Учасники пройшли інтенсивну серію воркшопів, які продемонстрували кращі освітні практики для успішної міжнародної співпраці в сфері соціальних інновацій, що вже демонструє команда приймаючого університету. Так, в рамках підготовчого семінару, до якого долучились професори УДУ імені Михайла Драгоманова, було проведено наступні воркшопи:

1. **Популяризація науки / Popularization of Science** — *Hynek Roubík*
2. **Як готувати презентацію / How to Prepare Presentation** - *Kseniia Paramonova*
3. **Колаборація та мережування / Collaboration and Networking** — *Hynek Roubík*
4. **Як працювати в Canva / How to Work in Canva** — *Viktoriia Chubur*
5. **Відкрита наука та відтворюваність / Open Science and Reproducibility (OSIRIS)** — *Hynek Roubík*
6. **Підступні проблеми / Wicked Problems – SCORE** — *Hynek Roubík*
7. **Біоекономіка – CEE2ACT / Bioeconomy – CEE2ACT** — *Hynek Roubík*
8. **Логіка проєктів / Project Logic (Logframe)** — *Hynek Roubík*
9. **Фотографія у польових дослідженнях / Taking Pictures in the Field** — *Jan Staš*
10. **Штучний інтелект і зображення / AI – Midjourney Pictures Generation** — *Jan Staš*

11. Науковий постер / How to Prepare Scientific Poster — *Charles Ogbu*

Крім воркшопів, були представлені тематичні дослідження й проєкти:

- **“Influencing Factors for Household Decisions on Adoption and Use of Biogas Technology: Case of Ghana”** — аналіз соціально-економічних і культурних чинників у громадах Гани.
- **“Fighting Poverty, Hunger and Malnutrition with Neglected and Underutilized Species (NUS)”** — про роль локальних культур у забезпеченні продовольчої безпеки та резилієнтності громад, також на прикладі африканського досвіду.
- **“GroWise – Capacity Building Project on Renewable Energy”** — трансконтинентальна співпраця CZU та UniGe з університетами й громадами Нігерії та Ефіопії за підтримки Світового банку.

Програма стаді-візиту включала участь у семінарі з підготовки до конференції Multidisciplinary Conference for Young Researchers (MCYR), де проводилися численні воркшопи: від “Popularization of Science” та “Collaboration and Networking” до тренінгів із логіки проєктів, підготовки наукових постерів та використання штучного інтелекту у візуалізації даних.

Особливо цінними були презентації, що стосувалися практичного впровадження екологічних інновацій: дослідження про прийняття біогазових технологій у громадах Гани показало соціальні та культурні бар’єри, які слід долати для успішної інновації, тоді як матеріали про neglected and underutilized species (NUS) наголосили на ролі локальних видів у забезпеченні продовольчої безпеки та резилієнтності.

Учасники детально ознайомилися з міжнародним проєктом GroWise, спрямованим на розвиток відновлюваної енергетики у співпраці між європейськими та африканськими університетами.

1.4. Основні результати та висновки навчального візиту

У результаті стаді-візиту учасники навчального візиту, члени команди проєкту проф. М. Нестерова та проф. Д. Супрун здобули важливі теоретичні та практичні компетенції, серед яких:

- ґрунтовне розуміння ключових принципів **European Green Deal**;
- навички у сфері **екологічної сталості**: ресурсоефективність, циркулярність, відповідність ЦСР;
- досвід використання **living labs** і logframe для планування соціальних інновацій;
- уявлення про соціальні бар'єри впровадження екотехнологій (на прикладі біогазу в Гані);
- розуміння ролі *neglected species* у продовольчій безпеці;
- нові контакти та партнерства, участь у міжнародних проєктах (Agrinova, GroWise).

Для українських освітян цей візит став не лише джерелом знань, а й **практичним орієнтиром**: як інтегрувати екологічний та інноваційний компонент у стратегії відновлення, як будувати партнерства з громадами, як застосовувати європейські моделі у навчанні й дослідженнях.

Крім того, надзвичайно корисним був досвід впровадження соціальних інновацій, зокрема, в сфері біотехнологій, а в конкретному випадку даного навчального візиту - технології біогазу. Практика впровадження в домогосподарствах Африки, які знаходяться в стадії серйозної соціально-економічної кризи, може бути корисним досвідом для повоєнного відновлення України, в якому одним із найважливіших аспектів буде подолання енергетичної та соціо-економічної кризи.

Завдяки цьому візиту українська делегація отримала безцінний досвід поєднання наукових знань із практичними інструментами для громад. Було за-

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

своєно принципи Європейського зеленого курсу, а також зрозуміло, що їхнє впровадження потребує не лише технічних рішень, але й комунікаційних та управлінських навичок, які дозволяють працювати із зацікавленими сторонами на різних рівнях. Для України цей досвід особливо важливий, адже питання сталого розвитку, енергетичної незалежності та екологічної безпеки безпосередньо пов'язані з процесами післявоєнного відновлення.

Празький стаді-візит став своєрідною «відправною точкою» у серії ESSIE 2023 року. Він продемонстрував, що університети можуть бути не лише осередками знань, але й активними учасниками суспільних трансформацій — комунікаторами науки, партнерами для громад і провайдерами нових рішень у сфері сталого розвитку. Для ESSIE цей візит окреслив екологічно-інноваційну складову, яка органічно поєдналася з подальшими темами інклюзії та глобального лідерства у Генуї, створивши цілісну траєкторію компетентностей і знань.

2. СТАДІ-ВІЗИТ ДО УНІВЕРСИТЕТУ ГЕНУЇ (31 ЛИПНЯ – 4 СЕРПНЯ 2023, ОФЛАЙН)

2.1. Загальний контекст

Стаді-візит відбувся у **Faculty of Education Sciences (DISFOR), University of Genoa (UniGe)**, безпосередньо після проведеної в рамках проєкту Міжнародної літньої школи «Широка інклюзія та залучення громад», (24–28 липня 2023), організованої у співпраці з проєктом UNICOM. Цей візит логічно продовжив дискусії школи, але надав учасникам більше часу на глибоке занурення у практики **широкої інклюзії (Wide Inclusion)** та **громадської взаємодії, залучення громад (Community Engagement)**. Якщо школа надала загальний огляд європейських тенденцій, то цей візит був сконцентрований на поглибленому вивченні теми широкої інклюзії та взаємодії університету з громадами. Саме факультет освітніх наук (DISFOR) став ідеальним майданчиком для такого аналізу, адже він традиційно є центром інновацій у сфері педагогіки, соціальної роботи та інклюзивної освіти. Університет Генуї, заснований у 1481 році, належить до найстаріших університетів Європи. Сьогодні він є не лише академічною інституцією, а й важливим суспільним актором, який активно реалізує третю місію університетів. Через співпрацю з громадами, підтримку біженців, розвиток університетів третього віку та програм навчання впродовж життя UniGe виступає прикладом поєднання науки, освіти та соціальної відповідальності. Діяльність факультету DISFOR особливо вирізняється тим, що поєднує академічні дослідження з практикою інклюзивної педагогіки, розробкою інструментів для вчителів і впровадженням інноваційних соціальних політик.

Стаді-візит було сфокусовано на кількох ключових напрямках. По-перше, учасники ознайомилися з європейською концепцією “Wide Inclusion”, яка передбачає глибинні структурні зміни в освітньому середовищі та виходить далеко за межі інтеграції. На відміну від інтеграції, що зводиться до фізичної присутності

дітей у класах, інклюзія вимагає переосмислення педагогіки, навчальних програм і шкільних практик таким чином, щоб вони визнавали й цінували різноманітність. У цьому контексті було показано досвід італійських шкіл із прийому українських дітей-біженців після 2022 року. Дослідження, представлені професором Давіде Парміджані, дали змогу побачити масштаби викликів: мовні бар'єри, травматичний досвід, обмежені ресурси та недостатня готовність педагогів. Учасники також ознайомилися з результатами опитування 208 учителів та 461 українського учня, що продемонструвало ефективність стратегій поетапної інтеграції, позакласних активностей і залучення культурних медіаторів.

Другим важливим блоком стала тема активного старіння. Лекції професора Гвідо Аморетті показали, що інклюзія має стосуватися не лише дітей і молоді, але й літніх людей, які залишаються активними членами суспільства. Університет третього віку, міжгенераційні програми та lifelong learning було представлено як механізми підвищення соціальної згуртованості в умовах демографічних змін. Це розширило уявлення про інклюзію, яка постає не лише як шкільна чи академічна політика, а як комплексна стратегія соціальної підтримки всіх вікових груп.

Важливим інструментом, запропонованим учасникам, став Index of Inclusion (Бут і Ейнскоу), що дозволяє школам і університетам систематично оцінювати та вдосконалювати свої політики й практики. Цей підхід є особливо цінним для України, де процеси освітньої реформи та післявоєнного відновлення потребують чітких методологічних засобів оцінки.

Від української сторони у складі делегації було п'ятеро представників Державного університету імені Михайла Драгоманова (під керівництвом проф. М. Нестерової). З італійського боку — команда DISFOR під академічним керівництвом проф. **Гвідо Аморетті** та координацією проф. **Діани Спулбер**. Особливу увагу під час візиту приділяли проблемі соціальної інклюзії, особливо в фокусі вимушеної міграції українців.

2.2. Цілі стаді-візиту

- Ознайомитися з європейськими практиками **Wide Inclusion** та соціальної згуртованості.
- Вивчити італійський підхід до **інтеграції українських дітей у шкільну систему** після 2022 року.
- Порівняти концепції **«інклюзії» та «інтеграції»**, спираючись на європейські й міжнародні визначення (ЄС, ООН).
- Проаналізувати політики **старіння, виходу на пенсію та активного старіння** в контексті інклюзії.
- Розвинути **інтеркультурні компетентності** для роботи з різними соціальними групами.

2.3. Програма та ключові презентації

День 1. Wide Inclusion і Community Engagement

- Лекція **Діани Спулбер**: *«Wide Inclusion and Community Engagement: EU Perspective / Широка інклюзія та залучення громад: європейський контекст»*.
- Кейс-стаді **Давіде Парміджані**: *«Welcoming Ukrainian Children in Italian Schools / Прийом українських дітей у школах Італії»*. Було розглянуто бар'єри (мовні, психологічні, культурні) і ролі вчителів у їх подоланні.

День 2. Wide Inclusion: роль ЄС

- Презентація **Діани Спулбер**: *«Wide Inclusion: The Role of the EU / Роль ЄС у широкій інклюзії»*.
- Воркшоп з аналізу кейсів і документів. Учасники працювали над практичними прикладами інклюзивних політик.

День 3. Старіння і Active Ageing

- Лекції проф. **Гвідо Аморотті**: *«Ageing and Active Ageing / Старіння та активне старіння»*, *«Ageing and Social Policies / Старіння та соціальні політики»*.

- Порівняння підходів різних країн ЄС до пенсійних систем, охорони здоров'я і ролі освіти в житті людей старшого віку.

День 4. Освіта і пенсійні політики

- Продовження роботи з темою активного старіння.
- Дискусія про роль університету у формуванні політик підтримки літніх громадян і розвитку lifelong learning.

День 5. Інтеркультурні компетентності та школи Італії

- Лекція Діани Спулбер: *«Intercultural Competences / Інтеркультурні компетентності»*.
- Кейс-стаді Давіде Парміджані: *«Schools in Italy and Migration: Ukrainian Case / Школи Італії і міграція: український досвід»*.

Дослідницькі матеріали, використані під час візиту

1. Презентація Спулбер і Парміджані про біженців в Італії:

- понад 70 000 неповнолітніх мігрантів прибули до Італії з 2014 року;
- 20 032 неповнолітніх іноземців на 30.11.2022, зростання на 79,5% порівняно з 2021;
- 25,3% — українські діти та молодь, 71% із них були зараховані до шкіл;
- школа розглядається як головний «двигун» інклюзії.

2. Дослідження Parmigiani et al. “Educational strategies to support the inclusion of displaced pupils from Ukraine”:

- опитано 208 учителів і 461 українського учня;
- ключові стратегії: поетапна інтеграція, позакласні заходи, мовна підтримка, культурні посередники;
- головні виклики: нестача ресурсів, травма дітей, недостатня підготовка вчителів.

3. Index of Inclusion (Booth & Ainscow) — презентований як практичний інструмент оцінювання й удосконалення інклюзивних політик у школах.

4. **Європейські політики активного старіння** — порівняльний аналіз з акцентом на освіту й соціальну участь людей старшого віку.

2.4. Основні результати та висновки.

В ході навчального візиту до Університету Геную, його педагогічного факультету, учасники набули теоретичних та практичних компетенцій, не тільки знань, а й практичних навичок. Одним із основних результатів можна вважати, що учасники стаді-візиту отримали глибше розуміння концепції **Wide Inclusion**: інклюзія не зводиться до фізичної присутності дітей у класі, вона потребує системних змін у педагогічних практиках. При чому, це стосується не тільки (вірніше, може, не стільки) середньої, а й вищої школи, всіх ланок освіти.

Для представників найстарішого і найвідомішого педагогічного університету в Україні важливим здобутком і практичним доробком можна вважати, що було посилено знання про **українських учнів-біженців в Італії**: реальні статистичні дані, труднощі інтеграції, успішні практики підтримки. В умовах продовження активних бойових дій проблема внутрішньо переміщених осіб, в першу чергу дітей, продовжує бути однією із найбільш «болючих».

Окрім теоретичних та методологічних підходів учасники набули практичних інструментів, готових до впровадження в системі інклюзивної освіти. Так, учасники ознайомилися з інструментом **Index of Inclusion** як методом планування й моніторингу інклюзивних змін у школах. Звичайно, що подібний інструмент також може бути застосований на всіх рівнях освіти, не тільки в школах.

Також для більш глибоко розуміння концепту «широкої» інклюзії було поглиблено уявлення про **активне старіння** та роль освіти у підтримці соціальної згуртованості літніх людей. Педагогічний факультет і персонально професор Гвідо Аморетті знаходяться «на передовій» досліджень в сфері андрагогіки та, зокрема, геронтологіки.

Продовження актуальної теми вимушеної та інших типів міграції призвело

до діалогу про міжкультурні та інтеркультурні комунікації, що також пов'язані з сферою широкої, зокрема, соціальної інклюзії. Важливим результатом візиту можна вважати, що у учасників було суттєво розвинено **інтеркультурні компетен-тності**, які так важливі для роботи у багатокультурних класах і громадах.

Загалом стаді-візит до Генуї показав, як університет може виходити за межі своїх класичних функцій і ставати справжнім агентом соціальних змін. Він продемонстрував, що інклюзія є багатовимірним процесом, який охоплює роботу зі школами, біженцями, літніми людьми та громадами загалом. Для українських учасників цей досвід став не лише навчальним, але й практичним дороговказом: як можна застосувати європейські підходи до відновлення освіти, розбудови ін-клюдивних громад і розвитку соціальної згуртованості у післявоєнний період.

Таким чином, перший візит до Генуї став органічним продовженням Літ-ньої школи й водночас окреслив вектор подальшої роботи ESSIE: від теоретич-них моделей і дискусій — до практичних інструментів, які можуть змінювати освітні системи та суспільства.

Таким чином, цей навчальний візит в Університет Геную, на педагогічний факультет, став ефективним продовженням Літньої школи та створив простір для «перекладу», можливого трансферу європейських практик «широкої» інклюзії в український контекст. Поєднання лекцій, воркшопів і аналізу реальних кейсів дало змогу учасникам ESSIE:

- отримати практичні інструменти для шкіл і університетів;
- побачити сильні та слабкі сторони італійської моделі;
- підготувати пропозиції для використання досвіду Wide Inclusion у процесі післявоєнного відновлення освіти в Україні.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Co-funded by
the European Union

3. СТАДІ-ВІЗИТ ДО УНІВЕРСИТЕТУ ГЕНУЇ (30 жовтня – 3 листопада 2023, онлайн)

3.1. Загальний контекст

Третій запланований стаді-візит в рамках впровадження проєкту Центр досконалості Жана Моне «Європейські Студії соціальних інновацій в освіті» (ESSIE) у 2023 році відбувся у форматі **Міжнародної Осінньої школи “Лідерство, залучення та широка інклюзія у співпраці університетів і громад”** (*International Autumn School “Leadership, Engagement and Wide Inclusion in University–Community Cooperation”*). Захід було організовано у співпраці **Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE, Університету Генуї (UniGe, Італія)**, а також партнерських проєктів KA2 «Університети – громади: посилення співпраці» UNICOM і успішно завершеного, але сталого проєкту **Кафедра Жана Моне «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій» (SCAES)**.

Ця Осіння школа стала платформою для онлайн-навчання, обміну та міжнародного діалогу, що об’єднала викладачів, студентів, аспірантів та представників громад з Італії, Німеччини та України. Якщо на старті планувалося залучити щонайменше 20 учасників, то фактично в роботі школи взяли участь **понад 50 осіб**. Це стало яскравим свідченням високої зацікавленості в тематиці інклюзивного та відповідального лідерства в освіті та, загалом, у сучасному світі.

Отже, у межах Осінньої школи було проведено **стаді-візит до UniGe** з тематичним фокусом **“Global Competences of Leadership. The Role of Education”** (*Глобальні компетентності лідерства. Роль освіти*). Він мав на меті показати, як глобальні компетентності лідера можуть формуватися й розвиватися в освітньому процесі, і як університети через свою третю місію здатні підтримувати громади, інтегрувати біженців і готувати нове покоління інноваційних лідерів.

3.2. Цілі стаді-візиту

- Ознайомлення учасників із концепцією **12 глобальних компетентностей лідера** та методами їхнього розвитку.
- Аналіз ролі освіти у формуванні лідерських компетентностей нового покоління.
- Розвиток навичок **соціальної відповідальності, інклюзії та резилієнтності**.
- Усвідомлення концепції “*Be a Different Leader* – бути іншим лідером: гнучким, інноваційним, відкритим до змін і культурного діалогу.
- Вивчення ролі університетів у підтримці громад та реалізації **третьої місії**.

3.3. Програма стаді-візиту та Осінньої Школи

День 1. Лідерство й інклюзія / Leadership and Inclusion

- *Prof. Diana Spulber*: «Leadership and Inclusion in Education. Concepts and Competences / Лідерство й інклюзія в освіті. Концепти та компетентності».
- *Prof. Guido Amoretti*: «Wide Inclusion and Community Engagement / Широка інклюзія та взаємодія з громадами».
- Круглий стіл: “**University and Inclusion**” / «Університет і інклюзія» — обговорення практик з України, Італії та Німеччини.

День 2. Лідерство та соціальна відповідальність / Leadership and Social Responsibility

- *Prof. Diana Spulber*: «Leadership and Social Responsibility / Лідерство та соціальна відповідальність».
- *Prof. Markus Launer*: «Social Entrepreneurship for Communities and Refugees / Соціальне підприємництво для громад і біженців».

- *Prof. Natalia Kochubey*: «Identity in Migration / Ідентичність у міграції».
- *Assoc. Prof. Hanna Afuzova*: «Forced Migration Challenges / Виклики вимушеної міграції».

День 3. Третя місія університетів / The Third Mission of Universities

- *Prof. Davide Parmigiani, Prof. Diana Spulber*: «Community Engagement and the Third Mission of Universities / Громадська взаємодія та третя місія університетів».
- Панельна дискусія: компетентності лідерів для побудови взаємодії університет–громада.
- Презентації українських кейсів інклюзії.

День 4. Відповідальне європейське глобальне лідерство / Responsible EU Global Leadership

- *Prof. Diana Spulber*: «The Unique Brand of Responsible EU Global Leadership / Унікальний бренд відповідального європейського глобального лідерства».
- Круглий стіл «Responsible EU Global Leadership: Opportunities for Ukraine / Відповідальне глобальне лідерство ЄС: можливості для України».
- Презентація та обговорення **12 Global Competences of Leadership**.
- *Prof. Marja Nesterova*: «Forced Migration Challenges: Leadership and Diversity Management Competences in the EU / Виклики вимушеної міграції: компетентності лідерства й управління різноманіттям у ЄС».

День 5. Лідерство та розвиток громад / Leadership and Community Development

- *Prof. Alessandro Figus*: «Leadership and Community Security / Лідерство і безпека громади».
- *Prof. Diana Spulber*: «Community Development and Global Leadership /

Розвиток громад і глобальне лідерство».

- Фінальний круглий стіл ESSIE–UNICOM: «Wide Inclusion – Universities and Community Engagement / Широка інклюзія – університети та громади».

3.4. Основні результати та висновки

В плануванні цього навчального візиту вже відбулися певні зміни, але вони тільки поглибили вплив цього заходу. Так рішення організувати навчальний візит в онлайн форматі, а ще й зробити «сезонну» школу (один із найулюбленіших форматів для українських освітян, що долучаються до заходів проєкту) дозволив суттєво змінити формат візиту- зробити його максимально відкритим. Тобто, не тільки команда проєкту Жана Монне, не тільки представники Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, в якому реалізується проєкт, а й широке коло бажаючих мали можливість долучитися до навчального візиту в форматі Осінньої Школи. Таким чином, до воркшопів та обговорень долучилось понад 50 учасників замість запланованих 20, а це, ми можемо зазначити, - показник високої актуальності теми.

- Учасники здобули знання про **12 глобальних компетентностей лідера** та методи їхнього вдосконалення.
- Посилено розуміння ролі університетів у підтримці інклюзії, згуртованості та розвитку громад.
- Відпрацьовано концепцію “*Be a Different Leader*”, що означає лідерство нового типу — соціально відповідальне, інноваційне, інклюзивне.
- Отримано доступ до довготривалих цифрових ресурсів (презентації, курси, записи вебінарів). Це напряду не стосувалось стаді-візиту в Університет Генуї, але було не тільки представлено, а й обговорено (та, відповідно, вдосконалено) з італійськими експертами навчальний е-курс професора Маркуса Лаунера (європейський експерт команди проєкту) по темі соціального підприємництва для громад та біженців.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

- Зміцнено партнерство між українськими, італійськими й німецькими університетами.

Таким чином, онлайн стаді-візит до Університету Генуї у форматі додатково до проектної заявки створеної та успішно проведеної Осінньої школи став прикладом того, як університети можуть досліджувати соціальні інновації та реалізовувати свою **третю місію** у цифровому середовищі. Він показав, що навіть онлайн можна не лише передати знання, а й сформувати реальну спільноту освітян-практиків.

Для проєкту ESSIE цей візит означав перехід на новий рівень: від обміну досвідом до формування **глобального освітнього лідерства**. Для системи української вищої освіти це був потужний не тільки дисемінаційний захід, а й захід з розбудови потенціалу. А для українського суспільства цей навчальний візит виступив як інструмент післявоєнного відновлення: адже, відбувся певний розвиток компетентностей, що дозволяють бути конкурентними на глобальному рівні й водночас залишатися глибоко вкоріненими у свої громади.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Три стаді-візити 2023 року, організовані в рамках впровадження проєкту Центр досконалості Жана Моне «Європейські Студії соціальних інновацій в освіті» Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE, стали послідовною траєкторією навчання, дослідження й практичного обміну досвідом між європейськими та українськими партнерами проєктної команди, а також більш широкої аудиторії освітян. Кожен з навчальних візитів мав власний фокус, але разом вони створили цілісну картину розвитку соціальних інновацій в освіті у європейському та українському контексті.

Прага (8–12 травня 2023) дала учасникам інструментарій «зелених компетентностей»: від біоекономіки та біогазових технологій до методів популяризації науки й роботи з громадами. CZU показав, як університет може поєднувати наукові дослідження з політикою й громадською практикою через Agri Policy Lab та Biogas Research Team. Це стало прикладом для українських університетів: як перевести екологічні інновації у практичні зміни в громадах.

Стаді-візит до Чеського університету природничих наук у Празі дав українським учасникам ESSIE можливість глибоко зануритися у сферу екологічних інновацій та біоекономіки й побачити, як наука може безпосередньо впливати на політики та розвиток громад. Програма візиту поєднала участь у міждисциплінарній конференції молодих дослідників, серію практичних воркшопів та дискусій, а також залучення до міжнародних проєктів факультету тропічного сільськогосподарства.

Особливо цінним був досвід роботи з прикладами впровадження біогазових технологій у Гані та презентація досліджень про *neglected and underutilized species*. Ці матеріали показали, що навіть технологічно прості рішення не можуть бути успішними без урахування соціальних, культурних та економічних факторів,

а локальні, недооцінені види рослин можуть стати ключем до продовольчої безпеки й стійкості громад. Цей досвід безпосередньо резонує з українським контекстом, де громади сьогодні шукають нові шляхи до енергетичної та продовольчої незалежності.

У цілому празький візит сформував у учасників бачення, що університети можуть бути не лише центрами знань, але й платформами для інноваційної співпраці та сталого розвитку. Він показав, що зелена трансформація не є абстрактним політичним лозунгом, а конкретним набором дій і компетентностей, які можна і треба розвивати в університетах. Для України цей досвід особливо важливий, оскільки дає модель інтеграції екологічного й освітнього виміру у процеси відновлення громад і розвитку соціальних інновацій.

Генуя офлайн (31 липня – 4 серпня 2023) зосередилася на інклюзії, інтеграції українських дітей у школах Італії та політиках активного старіння. Факультет DISFOR продемонстрував системний підхід: школа як головний «двигун» інклюзії, використання Index of Inclusion для моніторингу змін, програми lifelong learning для людей старшого віку. Для України це безпосередній досвід, який можна використати для реформування освіти й соціальної політики після війни.

Під час другого стаді-візиту в Університет Генуї, що відбувся онлайн (30 жовтня – 3 листопада 2023), було розгорнуто глобальний вимір соціальних інновацій в освіті. А, вірніше, запоруки їх здійснення та сфери застосування - компетентності лідерства, соціальну відповідальність і третю місію університетів. Також стаді-візит - Осіння школа довели, що навіть у дистанційному форматі можна забезпечити якісне навчання, мережування і створення нових партнерств. Особливо важливим стало вивчення 12 Global Competences of Leadership, які є ключем до формування нового покоління інклюзивних і відповідальних лідерів.

Підсумовуючи, проведені стаді-візити показали, що українські університети можуть бути повноцінними партнерами у європейських освітніх і дослідницьких мережах, незважаючи на виклики війни.

Сам проєкт Центру досконалості Жана Моне ESSIE заклав основу для синтезу трьох вимірів соціальних інновацій: екологічного (Прага), соціально-інклюзивного (перший візит в Геную офлайн) та лідерсько-глобального в освіті (другий візит в Геную онлайн).

Отримані матеріали — інструменти Index of Inclusion, кейси з біоекономіки й біогазових технологій, концепції global leadership — стали навчальною та дослідницькою базою для нових курсів, воркшопів і публікацій.

Участь українських викладачів і дослідників забезпечила трансфер знань у громади України, де ці підходи можуть бути інтегровані у післявоєнне відновлення. До рекомендацій з подальшого розвитку, можна віднести наступні ідеї:

- створити спільні living labs із партнерами в Чехії та Італії, щоб апробувати інновації у громадах;
- інтегрувати 12 Global Competences of Leadership у навчальні програми для студентів і аспірантів.
- впроваджувати Index of Inclusion у школах та університетах як інструмент оцінювання політик;
- розвивати програми підтримки вимушено переміщених осіб і дітей-біженців;
- створювати університетські програми для людей «третього віку» як частину третьої місії.

Також для реалізації ефективної політики відновлення України важливо використати досвід CZU для розвитку біоекономіки та «зелених» технологій у громадах; застосувати італійські моделі широкої інклюзії у шкільній і соціальній політиці; інтегрувати європейські підходи до глобального лідерства у підготовку нових освітніх управлінців і лідерів громад.

Таким чином, стаді-візити, що відбулися в рамках реалізації проєкту Центр досконалості Жана Моне «Європейські Студії соціальних інновацій в освіті»

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

(ESSIE) у 2023 році стали не просто навчальними поїздками, а лабораторіями соціальних інновацій, де формувалися нові знання, компетентності та партнерства. Принцип розбудови спроможності української вищої освіти за допомогою дослідження та впровадження кращих європейських практик черговий раз довів свою ефективність. Також навчальні візити довели, що університети можуть і повинні виконувати свою третю місію - бути агентами змін, підтримки й відновлення суспільства. Для України це досвід, який безпосередньо трансформується у майбутні реформи освіти, розвиток громад і процес європейської інтеграції, що набуває особливої значущості в кризових умовах війни та повоєнного відновлення.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

ДОДАТКИ

Додаток 1. Звіт з навчального візиту до Чеського університету наук про життя в Празі травень 2023 (англ.м.)

Додаток 2. Звіт з навчального візиту до Університету Генуї липень-серпень 2023 (англ.м.)

Додаток 3. Звіт з навчального візиту до Університету Генуї жовтень-листопад 2023

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

JEAN MONNET CENTRE OF EXCELLENCE

European Studies of Social Innovation in Education (ESSIE)

Project Identification No.

Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE - 101085552 - ERASMUS-JMO-2022-COE

REPORT ON STUDY VISIT TO UNIVERSITY UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES PRAGUE

Prague, Czech Republic.

Reported Event Dates: 08 - 12 May, 2023

Developed by Prof. Marja Nesterova

The above publication prepared in the frame of implementation Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE - 101085552 - ERASMUS-JMO-2022-COE. Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the EACEA. Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Table of Contents

General context	3
Aim of the intensive study visits.....	5
Main Conclusions of the Study Visits.....	7
Annex 1 - Photos.....	7
Annex 2 – Agendas	10

General context

During 5 days the participants of the study visits – 2 professors from Dragomanov Ukrainian State University Marja Nesterova and Darja Suprun – and 10 representatives of CZU plummeted work through which they gained an understanding of the concept of Europe and the nature of European Green Deal, its fundamental principles, Ukrainian opportunities to implement the European experience in this field.

The Czech University of Life Sciences Prague (CZU), founded in 1906 as part of the Czech Technical University and independent since 1952, is one of the leading institutions in Central Europe in the fields of agriculture, forestry, environmental sciences, economics, and engineering. Today, CZU has more than 20,000 students, of which approximately 10% are international, making it one of the most internationalised universities in the Czech Republic. Its main campus is located in Prague-Suchbát and is considered one of the most modern in the country.

CZU is composed of six faculties and one institute:

- Faculty of Tropical AgriSciences (FTZ)
- Faculty of Environmental Sciences
- Faculty of Forestry and Wood Sciences
- Faculty of Agrobiological Sciences, Food and Natural Resources
- Faculty of Economics and Management
- Faculty of Engineering
- Institute of Education and Communication

Each faculty has its own research focus, ranging from tropical agriculture, climate change, and forestry to economics, sustainable development, and advanced engineering technologies.

CZU is a member of the Euroleague for Life Sciences (ELLS) and actively participates in EU-funded programmes such as Erasmus+, Horizon Europe, and UN initiatives. It is recognised for its strong research output, with international projects spanning Africa, Asia, and Latin America, as well as partnerships across Europe.

A distinguishing feature of CZU is its commitment to the Third Mission of Universities – direct engagement with society. Through initiatives such as the Biogas Research Team and

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

the newly established Agri Policy Lab, the university contributes to policy-making, supports innovation in bioeconomy and renewable energy, and engages in public dialogue on sustainability and resilience. These activities allow CZU to act not only as an academic institution but also as a driver of community development and social innovation.

The Faculty of Tropical AgriSciences (FTZ), which hosted the ESSIE study visit, plays a particularly important role. FTZ specialises in tropical agriculture, rural development, and sustainable management of natural resources. It runs international projects in Africa, Asia, and Latin America, combining scientific research with practical interventions in local communities. The faculty's Biogas Research Team, led by Assoc. Prof. Hynek Roubík, is internationally recognised for its work on biogas technologies, waste management, and circular bioeconomy.

During the practical tasks, participants gained skills in analyzing rallying problems in Ukraine, developing a effective innovative community strategy focused on the ecology interests of the beneficiary, taking into account the SDGs matching interests of key stakeholders, developing alternatives in finding ways to solve not only ecology but social problems.

The study visit events were attended by **12** participants (instead of **8** planned): visiting professors from DUSU and students of the CZU, as well researchers and professors. The larger number of participants was a result of very big demand on the training and workshops.

The organisator of the study visit to the Czech University of Life Sciences Prague (CZU) ESSIE team member - Associate Professor Ing. Hynek Roubík, Ph.D., Associate Professor Dr. Hynek Roubík, Biogas Research Team – Group leader Faculty of Tropical AgriSciences. Now he is BioResources & Technology Director and the Vice-dean for Science, Research and Doctoral Study at the Faculty of Tropical AgriSciences (FTA) in the Czech University of Life Sciences Prague (CZU). He deals not only with aspects related to biogas but also with waste management issues in general. Assoc. Prof. Hynek Roubík participated in numerous research and development projects throughout the world as the project leader or expert (i.e. Czechia, Vietnam, Cambodia, Ukraine, Uzbekistan, Georgia, Sri Lanka, Indonesia and others). He does research, especially in Waste Management, Environmental and Ecological Engineering and is an editorial board member of several journals. He is the author of over 100 peer-reviewed (indexed) research papers. He is also an editor or associate editor

for several scientific journals. He worked as an expert on demand for several organizations, such as the UNDP and the European Commission. He is a member of the Research, Development and Innovation Council (R&D&I Council) of Czechia, a professional consultancy body of the Government of Czechia in research, experimental development and innovation. In addition, he is the second youngest member of the Czech Academy of Agricultural Sciences and Bioeconomy platform of Czechia and was appointed as one of the youngest associate professors in Czechia (<https://biogas.czu.cz/en/r-17718-brt-team/r-20292-brt-staff/hynek-roubik.html>)

Aim of the Study Visit to Prague

The aim of the Study visit to CZU is to get the best practices of the Social Innovation in the sphere of ecology and green technologies. The dissemination of the results (i.e. round table ell to create interest among students in the EU and constitutes the basis for future poles of European knowledge, particularly in Ukraine. It fostered the introduction of a European Union and delivered tailor-made courses on specific EU issues relevant for graduates in their professional life: public servants, social workers, managers and so on.

General purpose of this study visit was to collect and adapt EU best practices of social innovation in ecology, biotechnology, circular bioeconomy and climate action within the European Green Deal framework; develop participants' hard green skills (Sustainability, Environmental Sustainability & Environmental Auditing) and soft green skills (Management, Planning, Communication) for deployment in HEIs and community projects.

Agenda of the Study visit (See the Annex 2 for the detailed agenda)

The first day of the study visit was campus' excursion, discussion and planning of the next events. Other two days were conducted together with events of MCYR – pre conference seminar.

At the second day of the study visit and first day of MCYR begins with a series of workshops held in room 313. Participants gathered for registration and a warm welcome to set the tone for the day ahead. Here's a sneak peek into some of the exciting workshops which happened:

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Popularization of Science (Assoc. Prof. Dr. Hynek Roubík):

Learn the art of communicating science effectively and making research accessible to a wider audience. Discover strategies to engage and inspire others with your scientific findings.

How to Prepare Presentation (Ing. Kseniia Paramonova):

Master the art of delivering impactful presentations. Gain insights into structuring your content, engaging your audience, and leaving a lasting impression.

Collaboration and Networking (Assoc. Prof. Dr. Hynek Roubík):

Explore the importance of collaboration and networking in research. Acquire valuable skills and strategies to build professional relationships and expand your network within the scientific community.

How to Work in Canva (Dr. Viktoriia Chubur):

Unleash your creativity and learn to create visually appealing designs using Canva. Discover the power of visual communication and how it can enhance your research outputs.

After a refreshing lunch break, participants embark on a guided tour around the campus, providing an opportunity to immerse themselves in the vibrant academic environment of the Czech University of Life Sciences.

The afternoon continued with a series of workshops, including:

Open Science and Reproducibility – OSIRIS (Assoc. Prof. Dr. Hynek Roubík)

Wicked Problems – SCORE (Assoc. Prof. Dr. Hynek Roubík)

Bioeconomy – CEE2ACT (Assoc. Prof. Dr. Hynek Roubík)

Project Logic / Logframe (Assoc. Prof. Dr. Hynek Roubík)

Taking Pictures in the Field (Ing. Jan Staš)

AI – Midjourney - Pictures Generation (Ing. Jan Staš)

How to Prepare Scientific Poster (Ing. Charles Ogbu)

These workshops covered a diverse range of topics, equipping participants with essential skills, tools, and knowledge to excel in their research endeavors.

The study visit contained the preparation seminar (set of workshops) for Multidisciplinary Conference for Young Researchers (MCYR) organized by the Biogas Research Team,

Faculty of Tropical AgriSciences, Czech University of Life Sciences, MCYR is an exceptional platform for young researchers to enhance their skills, broaden their knowledge, and foster collaborations. Through a series of engaging workshops and plenary presentations, participants had and will have the opportunity to showcase their research findings, develop essential skills, and engage in meaningful discussions with like-minded individuals. The MCYR empowers young researchers to make a positive impact in their respective fields and contributes to the advancement of multidisciplinary research and development cooperation.

The 4th day of the study visit was conducted in the framework of 3rd Agricultural conference Agrinova. Formative: participation in workshops, completion of the mini-audit and evaluation of expert's project canvas. The 5th day of the conference was a follow-up of study visit's events, planning of the following dissemination event round table on the 20th of May with the key webinar of Prof. Dr. Hynek Roubik

For future trainings, participants expressed the need to obtain more information on the following topics:

- social innovations of green technologies,
- Association agreement and EU Green Deal,
- EU ecology protection institutions,
- UA-EU cooperation,
- national ecology security,
- strategic agricultural management,
- everything about the EU Green Transition Policy,
- community development,
- environmental support values.

Main Conclusions of the Study Visit

By the end of the study visit, participants are able to:

- Explain key pillars of the European Green Deal and relate them to educational and community initiatives.

- Apply fundamentals of environmental sustainability (resource efficiency, SDG alignment, circularity).
- Design small-scale social-innovation interventions (living-lab/co-creation format) with stakeholder plans.
- Communicate green strategies effectively to academic, municipal, and civil-society audiences.
- Research and implement social innovation “green” initiatives.

The study visit to the Czech University of Life Sciences Prague demonstrated practical implementation of EU policies of social innovation. It confirms that universities can play a crucial role in linking advanced scientific research with societal challenges through the principles of sustainability and the Green Deal. By engaging with the Faculty of Tropical AgriSciences and its Biogas Research Team, the participants were able to observe how cutting-edge work on biogas technologies, circular bioeconomy, and neglected species can be transformed into practical solutions for food security, energy resilience, and community development. Importantly, the visit highlighted that innovation cannot be reduced to technological progress alone: it requires cultural adaptation, communication skills, and inclusive strategies that bring together scientists, policymakers, and citizens.

For the Ukrainian participants of ESSIE team (and other Ukrainian educators) the Prague experience offered both knowledge and inspiration. It showed how the European Green Deal can be translated into education, teaching, and local initiatives, and how methodological tools such as project logic, open science, and living labs can serve as bridges between universities and communities. The visit thus provided a clear model of how higher education institutions can provide social innovation and, accordingly, fulfil their third mission: not only producing and transmitting knowledge, but also shaping policies, supporting communities, and promoting social cohesion. In the Ukrainian context, this experience is particularly valuable, as it offers concrete approaches to post-war recovery, ecological transformation, and the integration of sustainability into both higher education curricula and community life.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Annex 1 – Photos

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Press releases about the study visit at Facebook at the FB page <https://www.facebook.com/JMCESSIE>

Associate Professor Dr. Hynek Roubík
Biogas Research Team – Group leader
Faculty of Tropical AgriSciences
Czech University of Life Sciences Prague

tel: +420 22438 2487
email: roubik@ftz.czu.cz

Study visit program

As a head of the [Biogas Research Team](#) from Czech University of Life Sciences Prague (Czech Republic) and I am providing this program of study visit our colleagues from Dragomanov Ukrainian State University to come to the Czech University of Life Sciences Prague in the following period **8.-12.5.2023**

Day 1 – Mon, 8 May

10:00–11.30 Kick-off with host (H. Roubík): goals, expected outputs, roles.
12:00 – 15.00 – Campus' excursion, visits to labs and faculty's farms and museum
16:00 – 18:00 – Networking, discussions

Day 2 – Tue, 9 May

10:00–12:00 Content framing: EU best practices to spotlight (Green Deal priorities; circular bioeconomy; biogas/anaerobic digestion as WtE; living labs; Quadruple Helix engagement; citizen science).
13:00–15:00 Review and edit of webinar slide deck "EU Green Deal: Climate Change Mitigation and Adaptation" (Hynek Roubík); alignment to post-war recovery context.

Day 3 – Wed, 10 May

10:00–11:30 Panel discussion re. EU Green Deal. Dissemination round table preparation: speakers, short inputs (e.g., social innovation in HEI curricula; community-based WtE; business social responsibility & green transition).
10. 00 – 15.00 Plenary Presentations at the MCYR pre conference workshops
13:00–14:00 Post-event plan: collection of attendance/feedback; publication of a post-event note; storage of materials/recording.
15:00 – 18.00 Workshops and Faculty/Campus Exploration

Day 4 – Thu, 11 May

10:00 – 17:00 - 3rd Agricultural conference "Agrinatura" – presentations and masterclasses of leading experts in the sphere of agricultural innovations.
17:00 – 18:00 Assessment & certification

Day 5 – Fri, 12 May

10:00–10:30 Summing up of study visit with host (H. Roubík): results, outputs, etc.
10:30–15:00 Event architecture for the follow up round table on 20 May, strategy and structure (intro → webinar → panel → wrap-up); bilingual flow (UA/EN); timings.
15:00–16:00 Further communications map: channels (ESSIE website, Facebook, partners), posting schedule, responsibilities.

Associate Professor Dr. Hynek Roubík
Biogas Research Team – Group leader
Faculty of Tropical AgriSciences
Czech University of Life Sciences Prague

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

JEAN MONNET CENTRE OF EXCELLENCE

European Studies of Social Innovation in Education (ESSIE)

Project Identification No.

Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE - 101085552 - ERASMUS-JMO-2022-COE

REPORT ON STUDY VISIT TO UNIVERSITY OF GENOA

Genoa, Italy.

Reported Event Dates: 31 Juli – 04 August, 2023

Developed by Prof. Marja Nesterova, Prof. Tatiana Andrushchenko

The above publication prepared in the frame of implementation Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE - 101085552 - ERASMUS-JMO-2022-COE. Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the EACEA. Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Table of Contents

General context.....	3
Aim of the intensive study visits.....	Ошибка! Закладка не определена.
Main Conclusions of the Study Visits.....	Ошибка! Закладка не определена.
Annex 1 - Photos	9
Annex 2 – Agendas.....	11

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

General context

The study visit in DISFOR faculty, University of Genoa followed directly after the International Summer School (24–28 July 2023), organized in synergy with the UNICOM project and the Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE. While the Summer School explored intercultural dialogue, EU values, and community engagement, the study visit focused on Wide Inclusion and Community Engagement, addressing both theoretical models and practical case studies.

The University of Genoa (UniGe), founded in 1481, is one of the oldest and most prestigious Italian universities. Today, it is a large research-oriented institution with over 33,000 students and approximately 3,000 academic and administrative staff. UniGe plays a central role in the socio-economic and cultural life of Liguria, with campuses not only in Genoa but also in Savona, Imperia, and La Spezia. It is particularly known for its strengths in engineering, medicine, humanities, economics, and social sciences.

A key feature of UniGe is its commitment to the Third Mission of Universities, which goes beyond teaching and research to include direct interaction with society. UniGe develops projects in the fields of public engagement, refugee integration, active ageing, and community development, making it a reference point in Italy for socially engaged higher education.

Within UniGe, the Department of Educational Sciences (DISFOR) is a leading center for pedagogy, inclusive education, intercultural competences, and lifelong learning. DISFOR runs programmes for future teachers, social workers, and educational psychologists, and actively collaborates with schools, NGOs, and local authorities. Its initiatives include courses for migrants and refugees, universities of the third age for older citizens, and projects on intercultural dialogue. For these reasons, DISFOR was chosen as the host of the first study visit, which focused on wide inclusion, refugee education, intercultural competences, and active ageing policies.

The Ukrainian delegation included five participants from Dragomanov Ukrainian State University (DUSU) under the leadership of Prof. Marja Nesterova. The Italian delegation consisted of three participants from DISFOR, University of Genoa, under the academic leadership of Prof. Guido Amoretti and coordination by Dr. Diana Spulber.

Aims of the Study visit

- To gain insights into European best practices of wide inclusion and social cohesion.
- To study the Italian approach to refugee inclusion, especially Ukrainian children in schools.
- To analyze the European model of inclusion versus integration, with references to EU and UN definitions.
- To understand ageing, retirement and active ageing policies from the inclusion perspective.
- To strengthen intercultural competences and cooperation between Ukraine and Italy.

Programme of study visit (see Annex II Agenda)

Day 1

Diana Spulber: Wide Inclusion and Community Engagement: EU Perspective.

Prof. D. Spulber clarified the distinction between integration and inclusion: integration may imply placing migrant children in schools without structural changes, while inclusion requires adapting pedagogy, curricula, and environments to diversity. She also introduced the concept of community engagement as a transformative mission of universities.

Davide Parmigiani: Welcoming Ukrainian Children in Italian Schools.

Prof. D. Parmigiani presented statistical data: since 2014 more than 70,000 foreign minors have arrived in Italy, of whom 20,032 were unaccompanied minors as of November 2022. After the war in Ukraine, Ukrainian children represented 25.3% of arrivals, with about 71% enrolled in schools. He highlighted the challenges of linguistic barriers, trauma, and insufficient preparation of teachers.

Day 2

Diana Spulber: The Role of the EU in Promoting Wide Inclusion.

This lecture focused on EU policies and projects supporting inclusive education and teacher training. Participants analysed case studies to connect European-level policy with classroom practices.

Workshop: Case Studies and Document Analysis

Day 3

Guido Amoretti: Ageing and Active Ageing / Ageing and Social Policies.

Prof. G. Amoretti examined demographic change and the challenge of ageing societies. He presented comparative European policies on pensions and social services, stressing the role of education in active ageing and the responsibility of universities to support older adults.

Day 4

Active Ageing and Education (Prof. G. Amoretti)

Ageing and Retirement Policies

Group sessions and discussions on lifelong learning as a tool for social inclusion, with particular emphasis on the University of the Third Age as an example of intergenerational solidarity.

Day 5

Diana Spulber: Intercultural Competences.

Prof. D. Spulber outlined intercultural competence as a central requirement for teachers in diverse classrooms. That's research based on practical evidence of migrants studies, in particular, forced migrants.

Davide Parmigiani: Schools in Italy and Migration: The Ukrainian Case.

Prof. D. Parmigiani presented research based on surveys of 208 teachers and 461 Ukrainian pupils. Findings showed that gradual integration, extracurricular activities, use of the mother tongue, and cultural mediators were among the most effective strategies.

Research Materials

- Spulber & Parmigiani (2022–23): highlighted the rapid growth of Ukrainian refugee pupils in Italy, stressing that schools have become the main drivers of inclusion.
- Parmigiani et al. survey: 208 teachers and 461 Ukrainian pupils provided insights into challenges and strategies.
- Index of Inclusion (Booth & Ainscow): presented as a practical instrument to design, monitor, and assess inclusion.
- European Active Ageing Policies: comparative analysis of social and educational strategies supporting elderly citizens.

Key Insights

The study visit enhanced and developed the understanding of wide inclusion. Also, the understanding of the refugees (forced migrants) problem has been deepened. The main aspects of the Refugee inclusion in Italy have been described.

1. School as the main engine of social inclusion; challenges include language barriers, trauma, and insufficient teacher trainings.
2. Wide Inclusion vs. Integration: Inclusion requires systemic reform and adaptation of school practices, not only placing students in classrooms

3. Index of Inclusion (Booth & Ainscow): A practical tool for implementing and monitoring inclusive school policies.
4. Older Adults: EU-wide comparison of ageing, health, and retirement policies; concepts of active, healthy and successful ageing.
5. Intercultural Competences: Strengthening skills for working with diverse groups was emphasized as a core element of educational and social inclusion.

Outcomes

Strengthened cooperation between ESSIE (Ukraine) and DISFOR (Italy) in the field of social inclusion.

Exchange of methodological tools and best practices for inclusive education, refugee integration, and ageing policies.

Transferable insights for Ukraine's post-war recovery, particularly in community cohesion and inclusive education.

Empowered participants with practical approaches to inclusion, intercultural competence, and EU policy frameworks.

Main conclusions of the study visit

The Genoa study visit was an effective continuation of the Summer School, deepening participants' understanding of wide inclusion, social cohesion, and intercultural competence.

The University of Genoa, through DISFOR, demonstrated how the third mission of universities can be realised in practice: by engaging with schools, welcoming migrants and refugees, supporting older adults, and working with communities. The visit highlighted that inclusion is not limited to the classroom but extends to the wider social fabric, where education plays a central role in building cohesion.

For ESSIE and the Ukrainian delegation, the visit provided a concrete model of how European practices can inform post-war educational reforms in Ukraine. It showed

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

**Co-funded by
the European Union**

that universities must not only teach and conduct research but also take responsibility for societal challenges. By drawing on the Italian experience, Ukrainian institutions can design inclusive strategies that address both the immediate needs of refugee children and the long-term challenges of an ageing society

By combining theoretical perspectives of social innovation in education and with real case studies, it provided valuable practices for future adaptation in Ukraine of the above. Also, this study visit reinforced European-Ukrainian cooperation under the ESSIE and UNICOM initiatives.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Annex 1 Agenda

Agenda STUDY VISIT University of Genoa/ (UNIGE), Italy

PROGRAMME

Wide Inclusion and Community Engagement
31.07 -04.08.2023

Aim:

- Exchange of experience, getting the best European practice on Social Inclusion and Social Cohesion
- Share know-how on educational technologies based on education for all
- Refugees and inclusion social and education aspects in Italy
- Share best practices of knowledge exchange in education.
- Wide Inclusion

Contact person :

Diana Spulber

Diana.spulber@unige.it

Venue : University of Genoa

Department of Education Sciences

Corsso A Podestà 2

Aula Magna

Day 1:

Cohesive and Inclusive Society: The Role of University of Genoa

9:00 – 12 :00	Wide Inclusion and Community Engagement : EU	Diana Spulber
12:00-18:00	The welcoming of Ukrainian children in Italian schools from February 2022	Davide Parmigiani & Team

Day 2

Inclusion and Social Cohesion Which Steps IN EU

9:00 – 12 :00	Wide Inclusion: The Role of EU	Diana Spulber
14:00 – 18:00	Case Studies Working with Documents	Diana Spulber

Day 3

Wide inclusion the case of Older Adults and Ageing

9:00 -12:00	Wide Inclusion: Ageing and Active Ageing	Guido Amoretti
14:00 -18:00	Wide Inclusion : Ageing and Social Policies	

Day 4

Wide Inclusion Social Cohesion and Ageing

9:00 -12:00	Active Ageing the role of Education	Guido Amoretti
14:00 -18:00	Ageing and Retirement	Guido Amoretti

Day 5

Inclusion and Intercultural Competencies

School for all the refugees and the role of the school: case study of Ukrainian Children

9:00 -12:00	Competencies and Intercultural Competencies	Diana Spulber
14:00 -18:00	The schools in Italy and Migration process	Davide Parmigiani & Team

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Annex 2 – Photos

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

JEAN MONNET CENTRE OF EXCELLENCE

European Studies of Social Innovation in Education (ESSIE)

Project Identification No.

Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE - 101085552 - ERASMUS-JMO-2022-COE

REPORT ON STUDY VISIT TO UNIVERSITY OF GENOA

Genoa, Italy.

Reported Event Dates: 30.10 – 03.11. 2023

Developed by Prof. Marja Nesterova, Prof. Tatiana Andrushchenko

The above publication prepared in the frame of implementation Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE - 101085552 - ERASMUS-JMO-2022-COE. Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the EACEA. Neither the European Union nor the EACEA can be held responsible for them.

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Table of Contents

General context.....	3
Aim of the intensive study visits.....	Ошибка! Закладка не определена.
Agenda and Presentations	Ошибка! Закладка не определена.
Main Conclusions of the Study Visits.....	Ошибка! Закладка не определена.
Annex 1 - Photos	9
Annex 2 – Agendas.....	11

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Co-funded by
the European Union

General context

The second study visit to the University of Genoa in 2023 was organized within the International Autumn School “Leadership, Engagement and Wide Inclusion in University–Community Cooperation”, hosted by DISFOR (Faculty of Education Sciences, UniGe) in cooperation with the Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE, UNICOM, and SCAES projects.

Initially planned for 20 participants, the School attracted more than 50 participants - students, PhD candidates, lecturers, researchers, and NGO representatives from Italy, Germany, and Ukraine. The online format transformed the visit into a genuinely open and inclusive event, ensuring that not only selected delegates but a much broader international audience could take part.

The study visit was implemented in the format of the International Autumn School, organized within the Jean Monnet Centre of Excellence ESSIE in cooperation with Erasmus+ projects UNICOM and SCAES. The Autumn School took place online and connected participants from Italy, Germany, and Ukraine.

The Study visit in the frame of the Autumn School was conducted as open event and gathered students, PhD candidates, young researchers, lecturers, representatives of professional communities and civil society. The Programme was structured over five days and addressed the challenges of leadership, social responsibility, inclusion, and global competences of education.

Aims of the Study visit

The study visit had a dual focus: to strengthen leadership competences in the field of education and to promote the university’s third mission as a framework for social inclusion, community engagement, and responsible global citizenship. Specific aims included:

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Introducing the framework of the 12 Global Competencies of Leadership, highlighting methods for their improvement.

Discussing the role of education in shaping new leaders for increasingly complex and diverse societies.

Encouraging participants to adopt the paradigm of “being a different leader” — flexible, socially responsible, inclusive, and globally aware.

Presenting European practices of wide inclusion and community engagement as pillars of university–community cooperation.

Providing a platform for Ukrainian voices and experiences of forced migration to enrich European discourses on inclusion and resilience.

Programme and Key Content

Day 1: Leadership and Inclusion in Education

Diana Spulber: Leadership and Inclusion in Education. Key Concepts and Competences .

The presentation defined inclusion as a process of systemic reform — changes in content, pedagogy, structures, and strategies to ensure equitable learning environments for all. Competence was analysed in professional, organisational, and socio-human dimensions, while leadership was described as both context-dependent and culturally shaped. Key leadership constructs — inclusive, transformational, servant, authentic, and empowering leadership — were presented, emphasising cultural intelligence and global identity as essential competences.

Guido Amoretti & Diana Spulber: Wide Inclusion and Community Engagement .

This session contrasted integration (placing students in schools without adapting to their needs) with inclusion (systemic changes valuing diversity and ensuring full participation). It warned against segregation and exclusion, and presented inclusive education as universal, individualised, and adaptable. Community engagement was

framed as a transformative mission of higher education, bridging academic resources with local needs, improving student retention, and strengthening civic participation.

Day 2: Leadership and Social Responsibility

Diana Spulber: *Leadership and Social Responsibility* — explored the role of education in forming socially responsible leaders capable of tackling modern crises.

Natalia Kochubey: *Identity in Migration* — focused on the preservation of identity in displacement contexts.

Hanna Afuzova: *Forced Migration Challenges* — analysed socio-psychological barriers and coping strategies for displaced populations.

Day 3: Community Engagement and the Third Mission

Davide Parmigiani & Diana Spulber: *Community Engagement and the Third Mission of Universities* — explained the role of universities in building inclusive societies by acting beyond teaching and research, engaging directly with communities.

Marco Evernizi: contributed a video lecture on community engagement models.

Day 4: Responsible EU Global Leadership

Diana Spulber: *The EU's Unique Brand of Responsible Global Leadership* .

This presentation emphasised Europe's role in addressing global challenges through education, supporting teachers and school leaders, and developing the European Education Area. It also analysed OECD-identified challenges: ageing leadership, low attractiveness of the profession, and lack of professional development. Spulber then presented the EU's initiatives, including Erasmus+ Teacher Academies and the European Innovative Teaching Award.

Diana Spulber: *12 Global Competencies of Leadership* .

The framework included empathy, valuing multiple perspectives, promoting equity, understanding global interconnections, intercultural communication,

multilingualism, experiential knowledge of multiple cultures, and the ability to facilitate intercultural dialogues. The presentation highlighted methods for integrating these competencies into teaching and assessment.

***Marta Carnemolla and Lucrezia Andreotti:** presented national experiences on competence schools and the transfer of EU inclusive leadership.*

Day 5: Community Development and Global Leadership

***Alessandro Figus:** Leadership and Community Security — underlined the link between leadership, safety, and local resilience.*

***Diana Spulber:** Community Development and Global Leadership — emphasised universities' responsibility in promoting sustainable development through inclusive partnerships.*

***Guido Amoretti:** The Third Mission and Universities of the Third Age — shared experiences from UniGe in engaging older populations through lifelong learning and intergenerational solidarity.*

Final Round Table: Wide Inclusion – Universities and Community Engagement (ESSIE–UNICOM).

Main Outcomes

- More than 50 instead of planned 20 participants successfully engaged in all five days of training, workshops and round tables.
- Participants gained working tools and competences from European best practices in leadership, inclusion, social innovation, and community engagement.
- Access to long-term digital learning resources (online workshops and webinars by Diana Spulber, e-course conducted by Markus Launer, presentations by Natalia Kochubey, Ganna Afuzova).
- Strengthened international cooperation between universities of Ukraine, Italy, and Germany.

- Enhanced capacity of participants to contribute to sustainable development, social cohesion and intercultural dialogue.

Skills and Competences Developed:

- Understanding and practical application of the 12 Global Competencies of Leadership.
- Knowledge of new methods of improving competences for leadership in education.
- Practical skills in social entrepreneurship, inclusion and resilience building.
- Experience in addressing migration challenges and developing community-based responses.
- Encouragement to “be a different leader” – flexible, innovative, and socially responsible.

Conclusions

The Study Visit in Genoa (online format) served as a comprehensive study visit that combined training, research, and networking. Over five days, participants studied leadership competences, especially the 12 Global Competencies, and applied new methods for their improvement.

The Study visit in the frame of Autumn School emphasized the role of education in shaping responsible global leadership and provided practical insights into inclusion, migration, and community engagement. It demonstrated how universities and communities can collaborate to address societal challenges.

Overall, the study visit significantly enriched the knowledge, competences and international connections of its participants, providing them with new approaches to leadership, inclusion and sustainable development.

The participants of Study visit Ukrainian delegation included, firstly, five participants from Dragomanov Ukrainian State University (DUSU) under the leadership of

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

**Co-funded by
the European Union**

Prof. Marja Nesterova. The Italian delegation consisted of three participants from DIS-FOR, University of Genoa, under the academic leadership of Prof. Guido Amoretti and coordination by Dr. Diana Spulber. But the online format of the study visit in the frame of International Autumn School allowed to increase the number of participants of the study visit and disseminate more widely the best practices of the Italian partners in the sphere of social innovation and leadership in education.

It underscored that leadership today must be intercultural, socially responsible, and community-oriented, built on empathy, diversity, and global competence. For ESSIE, this study visit consolidated its role as a think tank capable of creating open, international spaces for dialogue and innovation. For Ukraine, it represented both an access point to European expertise and an opportunity to contribute its unique perspectives to the shared European narrative of inclusive and resilient leadership.

Annex 1 Agenda

Agenda STUDY VISIT University of Genoa/ (UNIGE), Italy

PROGRAMME

Wide Inclusion and Community Engagement
30.10 -03.11.2023

Aim:

- Exchange of experience, getting the best European practice on Social Inclusion and Social Cohesion
- Share know-how on educational technologies based on education for all
- Refugees and inclusion social and education aspects in Italy
- Share best practices of knowledge exchange in education.
- Wide Inclusion

Contact person :

Diana Spulber

Diana.spulber@unige.it

Venue : online

Day 1:

Cohesive and Inclusive Society: The Role of University of Genoa

9:00 – 10 :00	Introduction to work programme of the day	Diana Spulber Professor, Doctor of Psychological Sci- ences, University of Genoa
10:00 11:00	“Leadership and Inclusion in Education. Basic Concepts and Competences”.	Diana Spulber,
11:00-13:00	Webinar “Wide Inclusion and Community En- gagement	Guido Amoretti, PhD, professor, Uni- versity of Genoa
14:00-18:00	Leadership that challenges education - deep discussion, mentoring	Diana Spulber

Day 2

Leadership and Social Responsibility

9:00 – 10 :00	Introduction to the second working day	Diana Spulber
10:00 – 13:00	Leadership and Social Responsibility. Educa- tional Competences in the Context of Modern So- cietal Challenges”	Diana Spulber
16:00 -18:00	Discussion Mentoring Session with the work- ing ESSIE TEAM	Diana Spulber

Day 3

Community engagement

9:00 – 10 :00	Introduction to the third working day	Guido Amoretti
10:00 -11:00	Community Engagement and the Third Mission of Universities	Davide Parmigiani
11:30-12:30	Video Course “Community Engagement”	Marco Evernizi, Pro- fessor, University of Genoa,

14:00 -18:00

Deep Discussion on Univesitisy's Community En-
gagement

Diana Spulber

Day 4

“Responsible EU Global Leadership”

9:00 -10:00

Introduction to the work programme

Diana Spulber

10:30 – 13:00

The Unique Brand of Responsible EU Global
Leadership”

Diana Spulber

14:00 -14:30

“Global Leadership in Education. 12 Compe-
tences of Global Leadership”

Diana Spulber

14:30 -15:00

School of Competences in Italy”

Marta Carnemolla,
Assistant Professor,
University of Genoa

15.00 – 15.30

“Transfer of EU Inclusive Leadership”

Lucrezia Andreotti,
Master student, DIS-
FOR, University of
Genoa,

16:00-18:00

Deep Discussion Mentoring Session with the
working ESSIE TEAM

Diana Spulber

Day 5

“Community Development and Global Leadership” Wide Inclusion

9:00 -10:00

Introduction to the work programme

Diana Spulber

10:00-12-:30

Leadership and Community Security”

Alessandro Figus .
Fondazione Sicu-
rezza e Libertà
Diana Spulber

12:30 -13:00

Community Development and Global Leader-
ship”

Diana Spulber

14:00-14:30

The Third Mission and Universities of the Third
Age – University of Genoa Experience”

Guido Amoretti

14:30 -16:00

Mentoring Session to ESSIE Team – Wide Inclu-
sion and Universities

Diana Spulber

Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Annex 2 – Photos

Leadership and inclusion in education. Key concepts and competences
Лідерство та інклюзія в освіті. Основні концепти та компетенції
PhD Dr Sc Diana Spulber

Historic overview of leadership research

Timeline of leadership research theories:

- 1950s: Trait theory
- 1960s: Behavioral styles theory
- 1970s: Situational theory
- 1980s-1990s: Transformational theory

"University Teaching and Learning Enhancement" UNITELE - 598816-EP-1-SE-EPPKA2-CBHE-JP

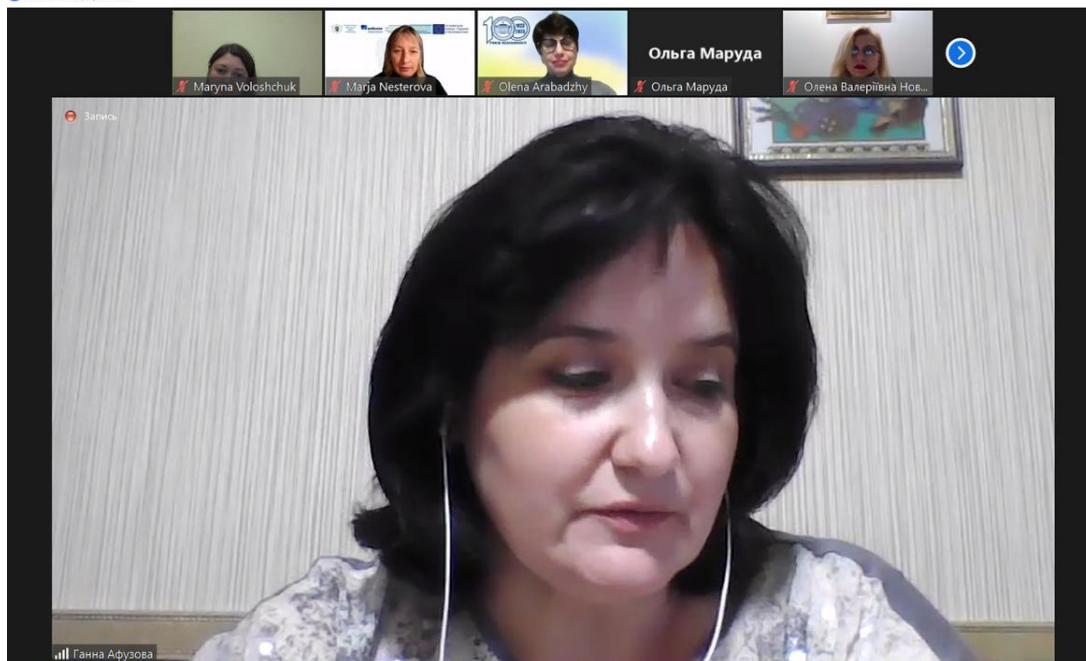
Dragomanov
Ukrainian
State
University

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by
the European Union

Zoom Конференция

Zoom Конференция

Вы просматриваете экран Diana Spulber

Настройки просмотра

Запись

Leadership construct	Characteristics	Sample behaviors
Leader-member exchange	Explains that leaders form relationships with members that vary in quality, and that these relationships "reflect the extent to which the leader and subordinate exchange resources and support beyond what is expected based on the formal employment contract" (Liden, Erdogan, Wayne, & Sparrowe, 2006, p 723)	- Helping members know where they stand with him/her - Understanding member problems and needs - Recognizing member potential - Helping member overcome problems (Scandura & Graen, 1984)

unicon
University of Northumbria
strengthening cooperation

Jean Monnet Chair
SCAES
Social and Cultural Aspects
of European Studies

Jean Monnet Centre of Excellence
ESSIE
European Studies of
Social Innovations in Education

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Diana Spulber

Выйти